

Vor Frue kirke - en guldålderns skärningspunkt

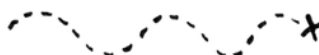
”Är det här **Köpenhamns** domkyrka?” Frågan ställs med en sådan förvåning att undertexten blir uppenbar: kan det vara möjligt? En så pass oansenlig kyrkobyggnad...? Många besökare reagerar på likartat sätt, som i det här fallet. Faktum är att det funnits flera andra kyrkobyggnader på platsen, alldeles säkert i högre grad motsvarande den allmänna föreställningen om hur en domkyrka ska se ut. För en svensk är det kanske en Uppsala- eller en Lundavariant, som figurerar på den inre näthinnan.

Vor Frue kirke i Köpenhamn är nu en gång för alla stadens huvudkyrka, uppförd på 1820-talet i klassisk stil, ritad av arkitekten CF Hansen. Flera tidigare kyrkobyggnader föregår den: allra först den riktigt gamla medeltidskyrkan, en gotisk katedral som ska ha sett ungefär som kyrkan i **Bad Doberan**. Ja, för den som inte är superbevandrad i kyrkoarkitekturen så kan vi kanske tala om en lite mindre variant av Marienkirche i Lübeck (se tidigare blogginlägg här!). Vi talar baltisk tegelgotik således. Efter den stora branden 1728 ersattes den 1744 av en barockkyrka, delvis byggd på den existerande grunden.

Det som sedan hände var att Danmark mot sin vilja drogs in i det europeiska storkrig som kallas revolutions- och Napoleonkrigen. I september 1807 seglade den brittiska flottan ner i Öresund och formulerade ett ultimatum till danskarna: ”lämna över er flotta till oss, eller ta de förfärande konsekvenserna!” De stackars danskarna svarade förvånat: ”Voffor?” Och sen sköt engelsmännen under tre förfärliga dygn Köpenhamn sönder och samman. De brittiska kanonskyttarna sägs ha funnit ett nöje i att sikta mot kyrktornen, och följaktligen fick de in en träff på Vor Frue kirkes spira. Innan brandmännen hunnit släcka hade kopparbeklädnaden smält och träverket fattat eld. Som en domedagssignal började kyrkklockorna slå, ett kort ögonblick innan tornet föll och träffade kyrkans långskepp. Ett moln av gnistor spreds över de intilliggande kvarteren som då också fattade eld. Bland annat brann stora delar av Köpenhamns universitet ned.

När den nya Vor Frue Kirke invigdes med pompa och ståt på pingstdagen 1829 bör kyrkan ha varit fullsatt. Bland många andra kan vi anta att Søren Kierkegaard var där med hela sin familj: mor, far och sex äldre syskon. Kierkegaard fyllde 16 detta år och var nyligen konfirmerad av biskopen själv, J P Mynster, som var vän till familjen. Det här var familjen Kierkegaards sockenkyrka. Han och alla andra i den Kierkegaardska familjen kom att besöka kyrkan minst en gång i veckan. På söndagarna förstås, men också gärna på fredagens andakt. När biskop Mynster predikade var närvaron i det närmaste obligatorisk.

En vecka efter sin död, begravdes Søren Kierkegaard i Vor Frue kirke, söndagen den 18 november 1855. Det fanns två präster på plats: Kierkegaards biktpräst Eggert Tryde och hans bror Peter Christian. På andra sidan gatan stod biskop Martensen och tittade på från sitt fönster. Kanske svor han, över det faktum att den giftiga kyrkokritikern Søren Kierkegaard skulle begravas i Köpenhamns domkyrka, en söndag mitt emellan två gudstjänster.

Besökarna av den nya kyrkan bör ha njutit av dess strama arkitektur, men kanske främst av dess konstnärliga utsmyckning. För denna hade man anlitat tidens störste, danske konstnär – Bertel Thorvaldsen. Kyrkans praktpjäs är Thorvaldsens skulptur av den uppståndne Kristus, placerad längst fram i koret. Konstnären bryter mot traditionen genom att inte avbilda en korsfäst, lidande Jesus, utan istället en omfamnande, tillmötesgående, mild och stark Kristus. I de framvisade handflatorna syns såren efter spikarna. Att göra Jesus som rundskulptur var också helt nytt. Det är en klassisk harmoni som strålar ut från Jesusgestalten. Det har sagts vara den mest magnifika Jesusbild som världen känner.

Bertel Thorvaldsen är en av Danmarks mest ryktbara konstnärer och kulturpersonligheter i alla tider. Han har begåvats med ett alldeles eget museum i centrala Köpenhamn, där man kan studera många av hans verk i form av gipskopior. Han var skulptör, i en stil som brukar kallas nyklassicism. Det är realistiska avbildningar av människokroppen - i vit marmor! Så trodde man på den tiden att de gamla grekerna hade arbetat. Senare har vi lärt oss att grekerna alls inte tyckte att en kritvit, "ren och oskuldfull" marmoryta var något ideal. De vräkte på en massa färg för att göra verken mer levande. Färgen flagnade med tiden, därav senare tiders missförstånd.

Thorvaldsen var sin tids stora hjälte. Visserligen bodde han nästan 40 år i **Rom**, som han föredrog före sitt nordliga fäderneland. Han räknade till och med dagen för sin ankomst till Rom 1797, som sin födelsedag. Han bodde mesta tiden på *Via Sistina*, för övrigt en av Roms trevligaste gator. De sista åren tillbringade han dock i den danska huvudstaden, där han hastigt gick bort (1844) i ett slaganfall, i en loge på *det Kongelige Teater* på Kongens Nytorv några stenkast bort.

Vor Frue kirke blir till en sorts skärningspunkt för flera av tidens storheter. Den uppfördes under en epok som senare har kommit att kallas för den danska guldåldern. Och nog levde under denna tid många danska storheter inom konst och kultur. Ett par av dem, åtminstone, fortsätter att tala till oss med starka röster och engagerande budskap. De är värda att lyssna på.

